

Nr 32

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående huvudmannaskapet för mellanskolan, såvitt propositionen hänvisats till statsutskottet, jämte motioner.

(2:a avd.)

Propositionen

I propositionen nr 4 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 2 januari 1970 föreslagit riksdagen att godkänna vad i nämnda statsrådsprotokoll förordats angående huvudmannaskapet för det frivilliga skolväsendet.

Propositionen har i vad den avser huvudmannaskapet för jordbrukets, trädgårdsnäringens och skogsbrukets yrkesskolor hänvisats till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

I anslutning till betänkandet »Huvudmannaskapet för de gymnasiala skolformerna» (SOU 1968: 63) föreslås i propositionen, såvitt den hänvisats till statsutskottet, att mellanskolan — arbetsnamnet för den nya skolform som den 1 juli 1971 skall ersätta fackskola, gymnasium och yrkesskola — erhåller primärkommunalt huvudmannaskap. Vårdyrkesutbildningen skall enligt förslaget handhas av huvudmannen för resp. vårdverksamhet, dvs. främst landstingskommunerna och de landstingsfria städerna. I utbildningens inledande skede kan, då så visar sig lämpligt, denna utbildning anordnas även av primärkommuner.

Omfördelningen av huvudmannaskapet föreslås komma till stånd den 1 juli 1971, med en övergångsperiod om tre år för reformens slutförande.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 610 av fröken Pehrsson m. fl. och II: 714 av fru Nilsson vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att beteckningen på den integrerade del av undervisningsväsendet, för vilken använts arbetsnamnet mellanskolan, skall vara ungdomsskolan,

dels de likalydande motionerna I: 996 av herr Lidgard och II: 1153 av herr Nordstrandh och fru Sundberg vari hemställts att riksdagen måtte besluta att i

skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att vad riksdagen genom skrivelse till Kungl. Maj:t 1968: 404 anfört angående namnet på den integrerade skolan på gymnasie-stadiet nu måtte resultera i att det genom skrivelsen förordade namnet »gymnasium» införs som officiell beteckning på ifrågavarande skolform.

Utskottet

I propositionen framhålles att allt större och större ungdomsgrupper söker sig till den frivilliga utbildningen i fackskolor, gymnasier och yrkesskolor. Departementschefen anser det därför sannolikt att grundskolan, som kommer att vara i det närmaste helt genomförd från och med nästa budgetår, och den nya skola, som från och med därpå följande år skall ersätta nuvarande gymnasium, fackskola och yrkesskola, i framtiden kommer att utgöra en sammanhängande utbildningsgång för praktiskt taget alla ungdomar.

Den obligatoriska skolan handhas sedan lång tid tillbaka av primärkommunerna. Det frivilliga skolväsende som bygger på grundskolan är däremot fördelat på olika huvudmän. Fackskolan och gymnasiet har primärkommunalt huvudmannaskap. Inom yrkesutbildningen förekommer som huvudmän primärkommuner, landstingskommuner och enskilda samt i viss utsträckning även staten. Den primärkommunala delen är klart övervägande i fråga om såväl antalet yrkesskolor som antalet elever. Landstingen handhar i främsta rummet utbildning på vårdområdet och på lantbrukets område. I tre län har landstingen övertagit huvudmannaskapet för större delen av den eljest primärkommunala yrkesutbildningen. Den statliga och halvstatliga yrkesutbildningen omfattar huvudsakligen skolor på skogsbrukets och trädgårdsnäringsens områden.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att grundskolan och det frivilliga skolväsende som bygger på denna så långt möjligt bör ha samma huvudman och finner också att övertygande skäl anförts för att detta huvudmannaskap i princip bör vara primärkommunalt. Utskottet har ej heller funnit anledning till invändningar mot de undantag från huvudprincipen som föreslås beträffande vårdirkesutbildningen.

Vid remissbehandlingen av det betänkande som ligger till grund för propositionen har uppmärksamhet ägnats åt möjligheterna att bereda inflytande åt sådan kommun inom elevområde som inte är huvudmannakommun. Utskottet vill i likhet med departementschefen understryka vikten av att samråd och samverkan i de avsedda fallen kommer till stånd i sådana former att kommun som inte är huvudman får insyn i verksamheten och bereds ett medinflytande i gemensamma frågor.

I propositionen har uttalats att den föreslagna omfördelningen av huvudmannaskapet inte synes medföra några mer omfattande verkningar i personalhänseende. De förändringar som ändå visar sig nödvändiga måste givetvis genomföras under hänsynstagande till personalens trygghetsfrågor.

I propositionen används ordet mellanskolan som arbetsnamn på den nya skola

som skall ersätta gymnasium, fackskola och yrkesskola men det framhålles samtidigt att detta inte innebär något slutligt ställningstagande i namnfrågan. I motionerna I: 610 och II: 714 hemställles att riksdagen uttalar sig för namnet ungdomsskolan, medan i motionerna I: 996 och II: 1153 anhålles att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om att »gymnasium» införes som den officiella beteckningen på ifrågavarande skolform.

Utskottet får erinra om att namnfrågan berördes redan i propositionen 1968: 140, varvid som särskilt tänkbara möjligheter bland flera andra nämndes namnen ungdomsskola, gymnasium (eventuellt gymnasieskola) och mellanskola. Statsutskottet uttalade i sitt utlåtande 1968: 195 att utskottet bland de namnförslag som redovisats i propositionen för sin del funnit gymnasium vara att föredra. Utskottet ansåg att denna uppfattning av riksdagen borde ges till känna för Kungl. Maj:t vilket också skedde.

Utskottet får nu med anledning av motionsyrkandena hänvisa till den ståndpunkt som intogs 1968 och framhålla att det av många skäl är önskvärt att namnfrågan snarast bringas till en lösning. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Utskottet har inte i vidare mån än som framgått av det föregående funnit anledning till särskilda uttalanden i anledning av vad som anförts och föreslagits i propositionen i den del den hänvisats till utskottet. Kungl. Maj:ts förslag tillstyrkes alltså såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner vad i statsrådsprotokollet förordats angående huvudmannskapet för den del av det frivilliga skolväsendet som behandlas i detta utlåtande,
2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 610 och II: 714 samt I: 996 och II: 1153 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 24 februari 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Axel Andersson (fp), Rikard Svensson (s), Ivar Johansson (cp), fru Wallentheim (s), herrar Bengt Gustavsson (s), Bengtson (cp), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Hjorth (s), fru Lilly Ohlsson (s), herrar Thorle Nilsson (s), Wallmark (m) och Wikström (fp) samt

från andra kammaren: herrar Karlsson i Olofström (s), Almgren (s), Mellqvist (s), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Bergman (s), Lindholm (s), Alemyr (s), Antonsson (cp), fru Sundberg (m), herrar Westberg i Ljusdal (fp), Elmstedt (cp) och Lindberg (s).